

Satu Ranta-Tyrkkö ja Arja Ropo

TURVALLISTA HYVINVOINTIA – mitä, kenelle, miten ja miksi

Jokaisella on käsitys siitä, mitä hyvinvointi tai ainakin hyvin voiminen on. Hyvinvoinnin subjektiivisuudesta johtuen sitä on hankala määritellä yleisesti. Kun päästään institutionaaliseen hyvinvoinnin määrittelemiseen, muokkaamiseen ja tuottamiseen, eri ammattialoilla, hallinnossa, politiikassa ja tieteissä katsotaan hyvinvointia hyvinkin eri näkökulmista. Turvallisuus on samankaltainen käsite. Kuten Kari Laitinen avausartikkelissaan kirjoittaa, yhdeltä merkitykseltään turvallisuus tarkoittaa vapautta uhkista ja vaaran hallintaa. Kysymyksessä on subjektiivinen tunne tai uskomus, jonka kokeminen ja kokemisen perusteet ja mahdollisuudet vaihtuvat yksilöiden välillä, sukupuolesta, yhteiskuntaluokasta ja kulttuurista toiseen.

Tämä kirja pohtii, mitä on hyvinvointi ja mitä tarkoittaa turvallinen hyvinvointi. Sekä turvallisuutta että hyvinvointia tarkastellaan etupäässä palvelujärjestelmän sisällä. Kun kirjassa puhutaan hyvinvointipalveluista, tarkoitetaan etenkin sosiaali- ja terveys-, mutta myös kulttuuripalveluja. Yhteistä näille palveluille on muun muassa se, että ne pyrkivät tukemaan sekä yksilöllistä että kollektiivista hyvinvointia, turvallisuutta ja jatkuvuutta, ja niihin liittyy sekä yksittäisten ihmisten että erilaisten instituutioiden intressejä. Hyvinvointikäsitteen avaruudesta ker-

too se, että se kattaisi helposti myös asumisen, koululaitoksen, poliisin ja ja niin edelleen. Kirjassa onkin mukana poliisin toimintaa käsittelevä artikkeli. Kirjan tarkoituksena on avata laajaa teema-aluetta ja antaa tilaa erilaisille kannanotoille ja perusteluille. Ensisijaisena tavoitteena on ollut mielenkiintoisten puheenvuorojen esiin tuominen, ei koko kentän kattaminen.

Turvallisuutta ja turvattomuutta on tutkittu Suomessa muun muassa Niemelän ja tutkijaryhmän 1990-luvulla toteuttamassa laajamittaisessa Turvattomuus-tutkimushankkeessa (Niemelä ym., 1997). Hankkeen keskeisiä tuloksia oli, että ihmisten kokeman turvattomuuden syyt ovat muuttuneet parin vuosikymmenen kuluessa. Nyt turvattomuuden pääaiheuttajat ovat maailmanlaajuisia, ympäristöllisiä, kulttuurin arvoihin ja maailmantilanteeseen liittyviä. Turvallisuus ja turvattomuus ovat monimutkaisia ilmiöitä, ja läpäisevät kaikki elämänalueet. Etäisemmät, globaalit asiat luovat turvattomuutta ja läheiset asiat, kuten ihmissuhteet, turvallisuutta. Jos ihmisen lähipiiriin kuuluvat asiat ovat epäkunnossa ne luovat niinkään turvattomuutta, mutta hyväkään maailman tila ei yksin takaa turvallisuuden tunnetta. Turvallisuus ja turvattomuus nivoutuvat ihmisen elämisen ehtoihin ja elämäkokemuksiin. (Niemelä ja Lahikainen 2000, 9-10) Niemelä määrittelee, että ”turvallisuuden ja turvattomuuden käsitteillä voidaan yhtäältä tarkoittaa objektiivista eli ulkoista tai toisaalta subjektiivista eli koettua tilaa – tai näiden kahden välistä suhdetta.” Turvallisuus on yksi ihmisen peruspyrkimyksistä, ja turvattomuus tarkoittaa sitä, että tämä pyrkimys ei voi toteutua kaikissa olosuhteissa. Turvallisuus on tarve, ja keskeinen inhimillinen ja sosiaalinen arvo, joka merkitsee paitsi vaaran poissaoloa, myös luotettavuutta, ennustettavuutta ja levollisuutta. (Niemelä 2000, 21-23)

Turvallisuus voi ilmetä monella tasolla, kuten yksilön, ryhmien, yhteiskunnan, tai ihmiskunnan tasolla. Se on myös mo-

derni ihmisoikeus. Taloudellisista, sivistyksellisistä ja sosiaalisista oikeuksista puhutaan turvallisuus oikeuksina. Niemelä jakaa laajaa turvallisuuskäsitettä erilaisiin tarkastelutasoihin: perinteinen, kapea turvallisuuskäsitys (valtiollinen turvallisuuspolitiikka); sosiaali- ja hyvinvointivaltiollinen turvallisuuskäsitys (sosiaali- ja/tai hyvinvointivaltio); kulttuurinen, humanistinen turvallisuusajattelu (ihmisarvo ja ihmisen kunnioittaminen itseisarvona); moderni, ekologinen turvallisuuskäsitys; sosiaalinen, yhteisöllinen turvallisuuskäsitys; ja terveydellinen, eksistenttinen turvallisuuskäsitys. (Niemelä 2000, 25-32). Näistä tarkastelutasoista tämä kirja pysyy lähinnä sosiaali- ja hyvinvointivaltiollisen turvallisuuskäsityksen ja humanistisen turvallisuusajattelun tarkastelutasoilla, sivuten myös sosiaalista ja terveydellistä turvallisuuskäsitystä.

Hyvinvointipalvelujen alueella on tapahtunut viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana suuria muutoksia sekä palvelujen organisoinnissa, rakenteessa että rahoituksessa: Alueellisen palvelutuotannon ideologian omaksuminen, moniammatillinen tiimityö, laman oikeuttamat ja sen seurauksena tehdyt säästöt, tehokkuutta ja laatua korostava managerialistinen tulosjohtamiskulttuuri ja julkisen ja yksityisen sektorin rajojen hämärtyminen ovat vain muutamia esimerkkejä hyvinvointijärjestelmässä tapahtuneista muutoksista. Kirjan lähtökohta on, että paitsi hyvinvoinnin tuottaminen, myös sen ymmärtäminen on muutos tilassa. Hyvinvoinnista käytävää keskustelua murretaan ja luodaan nopeaan tahtiin.

Keskustelua ovat pitkälti määrittäneet taloudelliset ja alueelliset näkökulmat, jotka ovat puuttuneet sekä palvelujen tasalaatuisuuteen että sen puutteisiin sekä maan laajuisesti että paikallisesti. Hyvinvointipalveluja tuottavien toimijoiden kenttä on muotoutunut uudelleen, eikä tilanne ole vielä mitenkään vaikiintunut. Yrityksille, järjestöille ja vapaaehtoistyöntekijöille on

tullut tunnustettu ja painokas rooli julkisen sektorin lisäksi. Palvelujen käyttäjältä vaaditaan uusia taitoja, kun yksilön oma vastuu korostuu sekä hyvinvoinnin määrittelijänä (mikä tuntuu hyvältä ja kuinka sitä minun tai läheisteneni kohdalla pitäisi tuottaa) että palvelun valikkoijana. Toisaalta edellytetään, että tasokkaita palveluita tuottavat keskenään hyvin erilaiset ja erilaisista taloudellisista, ideologisista ja organisatorisista lähtökohdista ammentavat toimijat. Toimijoiden erilaisista intresseistä seuraa erilaisia toimintakäytäntöjä. Monitoimijuus asettaa vaatimuksia niin palvelujärjestelmien, organisaatioiden, ryhmien kuin yksilöidenkin yhteistyölle, vaikka niillä ei välttämättä ole yhteistä näkemystä hyvinvoinnista. Turvallinen hyvinvointi ei määrity yhdellä tavalla, vaan se on jotakin, mitä konstruoidaan koko ajan eri tavoin uudelleen.

Sekä palvelujärjestelmän murros että asiakkaan muuttuva asema synnyttävät osaltaan myös turvattomuutta. Samalla kun ainakin osa yksilöistä saa palveluihin nähden lisää määrittelyvaltaa, myös huoli siitä että individualismin käänttöpuoli, välipitämättömyys, valtaa alaa, kasvaa. Kun palvelujen käyttäjästä tulee niiden kuluttaja, voi käydä niin että hän tarvitsee paitsi rahaa, myös uusia kansalaistaitoja saadakseen laadukasta palvelua. Kuka silloin ei kuulu valistuneiden ja vaativien asiakkaiden joukkoon? Yksi kirjan kysymyksistä onkin, millaista turvattomuutta ja valta-asetelmia hyvinvointijärjestelmä pitää sisällään.

Valtio ja hyvinvointi

Hyvinvointivaltio on tyypillisesti ymmärretty kansallisvaltioksi, joka toimii demokraattisessa ja suhteellisen vauraassa yhteiskunnassa, ja kantaa vastuuta kansalaisten turvallisuudesta muun muassa pyrkimällä lisäämään ihmisten ja väestöryhmien keski-

näistä tasa-arvoa. Käsite viittaa koko julkisen sektorin kokonaisuuteen ja pitää sisällään valtion, paikallishallinnon ja niiden yhdistelmät. Yleensä hyvinvointivaltioidea liitetään vauraisiin OECD-maihin. Hyvinvointivaltion käsite on kuitenkin enemmän kuvaileva kuin normatiivinen. Hyvinvointivaltio ei tarkoita sitä, että jokainen voi hyvin tai että valtio aina toimisi optimaalisesti hyvinvoinnin kokonaisuutta ajatellen. Vaikka hyvinvointivaltiot saattavat olla keskenään hyvin erilaisia, ja niissä korostua erilaiset piirteet ja tasot, keskeistä on, että julkinen vastuu kokonaisyhteistyöstä on suhteellisen korkea (Uusitalo, 1994, 72-73).

Suomessa kansallisvaltio, hyvinvointivaltio ja hyvinvointiyhteiskunta ovat pitkälti sekoittuneet toisiinsa. Valtio ja kunnat olivat pitkään hyvinvointipalvelujen pääasiallisia tuottajia. Suomalainen hyvinvointivaltiomalli sisälsi idean, että on olemassa universaalisti hyviä ratkaisuja, ns. kansalaisen paras. Kun hyvä ratkaisu on kerran löydetty, sen pitäisi olla tarjolla kaikille. Historiallisista ja yhteiskunnallisista syistä hyvinvointiajatteluun on assosioitunut suojeleva isä- tai äitivalta, jota julkinen sektori on hyvinvoinnin tuottajana edustanut. Vahvaa moraalisenormatiivista käsitystä siitä, mitä samanarvoisuus, kattavuus ja palvelujen saavutettavuus tarkoittavat, on vahvistettu eri instituutioissa.

Hyvinvointivaltio paisui 1980-luvulla, ja samaan aikaan alkoi voimakkaammin kuulua sitä kritisoivia ääniä. Hyvinvointivaltio alkoi uhata muita tärkeitä arvoja kuten yksilön vapautta. Oli pelko, että hyvä ja kaikkivoipa valtio oli sekaantunut liian pitkälle yksilöiden elämään. Valtiolle alkoi tulla myös negatiivisia sävyjä (Jallinoja 1994, 18-25).

1990-luvulla tilanne muuttui dramaattisesti, kun hyvinvointipalvelujen kentälle tuli eri tyyppisiä toimijoita, sekä julkisia, yksityisiä, että järjestöjä. Myös pitkään kentällä mukana olleiden järjestöjen toiminta ja merkitys tunnustettiin ja tunnus-

tettiin uudella tavalla. Muuttuneen hyvinvointipolitiikan lisäksi kehitykseen vaikutti 1990-luvun alun taloudellinen lama. Eri-
laiset toimijat perustelivat hyvinvointipalveluja ja niiden tuotta-
mista eri lähtökohdista. Tähän kehitykseen liittyi valistuneen,
keskiluokkaisen yksilön roolin korostuminen valintojen tekijä-
nä, palvelujen muokkaajana ja kokijana (Ropo ja Ranta-Tyrkkö,
2001). Samanaikaisesti palvelujen tuottamista on pyritty voi-
makkaasti tehostamaan sekä vähentämällä resursseja että stan-
dardoimalla palveluja.

Hyvinvoinnin uudet tuottajat

Julkisen ja yksityisen sektorin väliset rajat ovat hämärtyneet. Jul-
kisen sektorin sisällä on yrittäjyyttä, esimerkiksi ostopalveluja.
Yksityistä sektoria taas tuetaan monin tavoin julkisin varoin.
Molemmat sektorit kohtaavat saman tyyppisiä paradoksaalisia
odotuksia: Niiden pitäisi tarjota yhtä aikaa sekä yksilöllisesti
räätälöityjä palveluja että tasavertainen asema kansalaisille. Hy-
vinvoinnin uudet tuottajat saatetaan kokea uhkaksi. Liiketoim-
innan luonteesta ja sen sopimisesta hyvinvointipalvelujen
tuottamiseen on vahvoja näkemyksiä ja epäilyksiä: kuinka pit-
källe yritystoiminnassa vallitsevat taloudelliset periaatteet voivat
palvella hyvinvointiyhteiskuntaa. Liiketoimintaa ohjaavat oman-
laisensa tavoitteet ja arvonäkökohdat. Puhutaan ikäänkuin kaik-
ki tietäisivät, mitä liiketoiminta tarkoittaa yleensä ja mitä se voi
tarkoittaa hyvinvointisektorilla.

Jatkuvasti muuttuva hyvinvoinnin kenttä monenlaisine toi-
mijoineen heikentää asioiden hallinnan tunnetta (turvallisuut-
ta). Joutuessaan hahmottelemaan hyvinvointipalvelujen järjes-
telmää moni ihminen kokee itsensä avuttomaksi, ja saattaa huo-
mata, ettei järjestelmä lopultakaan jätä hänelle mainittavasti

henkilökohtaista toimintatilaa. Järjestelmä ei ole enää yksioikoinen, ulkoapäin annettu ja julkisesti rakennettu. Kun järjestelmän hahmottaminen (hallinta) vaikeutuu, tarvitaan erilaisuuden kuvausta ja purkamista, toisin sanoen työvälineitä, käsitteitä, sanoja, uutta ymmärrystä. Ymmärrys tuo enemmän mahdollisuuksia ja vaikutusvaltaa kansalaisille. Se tuo myös kriittistä osaamista ja auttaa tunnistamaan, mikä on ja ei ole turvallista hyvinvointia minulle ja läheisilleni – ja millä ehdoilla ne toteutuvat.

Hyvinvointipalveluihin kohdistuvat toiveet näyttävät olevan yhtä aikaa sekä konservatiivisia, vallitsevien olojen säilyttämistä kannattavia että postmoderneja, uudenlaista yksilöllisyyttä ja asiakaslähtöisyyttä olettavia. Romanttinen (konservatiivinen) käsitys hyvinvointivaltiosta ja sen huolehtimisesta palveluista ei helposti paljasta perimmäistä, taustalla olevaa (julkisen sektorin) tuotantojärjestelmää. Perusorientaation eroista huolimatta sekä julkisen sektorin tuottamalla että kaupallisesti tuotetuilla palveluilla on taipumus yhdenmukaistua ja kaavamaistua (Ropo ja Ranta-Tyrkkö, 2001).

Tietokäsitys

Hyvinvoinnin tuottamisjärjestelmän monimuotoistuminen näyttää entistä selvemmin sen, että on tarve tunnistaa useanlaisia käsitteitä hyvinvointia koskevasta tiedosta ja sen tuottamisesta. Lääketieteessä ja terveydenhuollon sopimusohjauksen käytäntöjen yhteydessä on viime vuosina vannottu niin sanotun evidence-based –tiedon nimeen hoitotarpeita määriteltäessä. Ainoastaan tieteelliseen näyttöön perustuen tehdään muun muassa priorisointipäätöksiä. Perusväitteenä on pidetty sitä, että vain tieteellinen teoria on kyllin hyvä (aukoton) peruste hoitokäytännöille.

Millaista tietoa sitten pidetään tieteellisenä ja miten tieteellistä tietoa tuotetaan? Ketkä ovat sen tuottajia ja ketkä eivät? Kuka määrittänyt asiantuntijaksi hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta koskevilla asioilla?

Tietokäsitys on epäilemättä eri profesioissa erilainen. Luonnontieteelliseen näkemykseen pohjautuvissa profesioissa (esimerkiksi lääkärit) kognitiivinen, positiivis-empiristinen tietokäsitys on valtavirtainen ymmärrys tieteellisestä tiedosta. Tieto perustuu laajoihin aineistoihin, se on luonteeltaan määrällistä ja eksplikoitavissa. Tutkijalla on ulkoa päin tarkasteleva, objektiiviseksi väitetty subjektirooli. Tällainen tutkimustieto ”löydetään” (discover= ottaa peitto pois päältä) tutkimusprosessin aikana. Tämän tyyppinen teoriausko rakentaa universaalial maailmaa, jossa on selkeät rajat tietäjien ja kohteiden välillä. Asiantuntijuus on yksilön ominaisuus.

Profesioissa, joissa työskennellään ihmisen psyyken, sosiaalisten suhteiden ja elämysmaailman alueella (esimerkiksi psykologit, sosiaalityöntekijät, kulttuurin ammattilaiset) tunnustetaan myös toisenlaisen tiedon mahdollisuus ja sen merkitys. Kokemusperäinen, kehollinen tieto, jota syntyy jokapäiväisessä arkitöiminnässä, kuten asiakas- tai potilassuhteessa, on usein hoidon tai palvelun kannalta merkittävämpää tietoa kuin niin sanottu yleistettävissä oleva abstrakti teoretieto. Tällöin asiantuntijaksi nousee myös asiakas tai potilas itse. Relevanttia tietoa luodaan vuorovaikutussuhteessa koko ajan: tieto ei ole ’out there’, palvelua tarjoavan kognitiivisessa tietovarastossa, jota sitäkin toki tarvitaan, vaan tieto konstruoituu myös asiakkaan tuottamasta tiedosta, joka on useimmiten laadullista ja jopa vaikeasti verbalisoitavissa olevaa. Lääkärillä tai sosiaalityöntekijällä ei ole selkeää hierarkkista tietäjäasemaa, vaan tieto voi syntyä yhteistyössä potilaan tai asiakkaan kanssa kognitiivisen ja kokemuksellisen tiedon dialogina (sekä lääkäriä että potilaalla voi olla molempia).

Puheenvuoroja turvallisesta hyvinvoinnista

Tämän kirjan kirjoittajat konstruoivat hyvinvointia, turvallisuutta ja näiden toimijoita eri asioita painottaen oman tieteenalansa lähtökohdista. Kuitenkin kaikkia kirjoittajia yhdistää saman suuntainen perusviritys – turvallinen hyvinvointi on mosaikkimainen ja ristiriitainenkin. Yhteistä tuntuu olevan kollektiiviseen, yhteiseen hyvään pyrkiminen yksilöllisten etujen tavoittelun sijasta. Samanaikaisesti tuodaan eri pohdintojen kautta esiin, että ei ole olemassa universaalia ymmärrystä hyvinvoinnista ja turvallisuudesta. Sekä pyrkimykset että lopputulemat riippuvat siitä, keitä pidetään hyvinvointitoimijoina.

Tässä kirjassa liikutaan pääosin palvelujärjestelmän tasolla, mutta kuitenkin pohtien, millaisia kohtaamisia yksilöllä on järjestelmän kanssa. Yksilöjen rooli nähdään kaikkiaankin varsin ongelmallisena. Toisaalta vahvaa kansalaisosallisuutta hyvinvointiasioiden järjestämiseen ja hoitamiseen kaivataan ja arvostetaan. Toisaalta kavahdetaan individualismin nousua perinteisen hyvinvointiyhteiskunnan haastajana. Palvelujen tuottamisjärjestelmän muuttuminen ja monimutkaistuminen asettaa entistä suurempia vaatimuksia yksilöjen osaamiselle. Tietävä kuluttaja osaa etsiä ja voi löytääkin, jos on rahaa, sitkeyttä ja hyvät verkostot.

Hyvinvointipalvelujen tuottaminen edellyttää entistä käsitteellisempää ymmärrystä siitä, ketkä ovat kulloinkin hyvinvoinnin määrittelijöitä ja mistä lähtökohdista hyvinvointia ja turvallisuutta rakennetaan. On kyse jopa toimijoiden ideologisista valinnoista ja pyrkimyksistä. Osallisuuden korostaminen turvallisen hyvinvoinnin määrittelyssä auttaa tunnistamaan eroja ja moniäänisyyttä. Erojen tekeminen on arvokasta ja jopa välttämätöntä, jotta monimutkaista ilmiökenttää pystyisi hahmottamaan ja tiedostamaan omia ja muiden lähtökohtia. Valtavirtare-

toriikkaan, kuten talouden eetokseen, on usein turvallista liittyä. Pintapuolisesti näyttää, että samoja asioita pidetään tärkeinä – esimerkkinä asiantuntijuus, prosessit, tulos, johtaminen, vaikuttaminen – mutta käytännön dialogeissa paljastuu usein erilaisten professioiden hyvinkin erilaiset näkökulmat.

Tämän esseekokoelman kirjoittajat ovat eri tieteenalojen ihmisiä: Satu Ranta-Tyrköllä on sosiaalityön ja kansainvälisen politiikan, erityisesti kehityksmaänäkökulma. Arja Ropo on johtamisen ja organisaatioiden tutkija. Kari Laitisen tiedetausta on kansainvälisessä politiikassa. Martti Lindqvist on teologi, joka on erikoistunut sosiaali- ja terveydenhuollon etiikkaan. Päivi Eriksson ja Hanna Lehtimäki ovat strategiaprosessien tutkijoita liiketaloustieteessä. Ritva Nätkin on sosiaalipolitiikan, erityisesti väestöpolitiikan asiantuntija. Sinikka Torkkola konstruoi hyvinvointia median käyttämien välineiden kautta. Ismo Lumijärvi on hallintotieteilijä, jonka erityisalue on turvallisuushallinto.

Artikkelit eivät ole tärkeysjärjestyksessä eikä niistä muodostu mitään erilliskategorioita. Jokainen tuo omalta kannaltaan tärkeän, perustellun kannanoton yhteiseen teemaan. Tässä luvussa pohdittiin turvallisuuden ja hyvinvoinnin määrittelyä ja suhdetta, keskeisiä toimijoita ja erilaisia tietämisen käsityksiä, joita näihin liittyy.

Kari Laitinen syventää turvallisen hyvinvoinnin määrittelyä ja analysointia tuoden esiin teeman monet ulottuvuudet ja merkitykset sekä niiden seuraukset. Hän päätyy näkemykseen, jossa taloudellista, ympäristöperäistä, sosiaalista tai sotilaallista turvallisuutta ei tule tarkastella erikseen, vaan on nähtävä ja ymmärrettävä niiden keskinäiset suhteet.

Martti Lindqvist puhuu eetikon suulla. Hän kritisoi markkinakulttuuria ja sen luomaa yksilöllistä itsekkyyttä. Hän korostaa eettisen keskustelun tärkeyttä muun muassa eri profesioissa. Hänen kirjoitustaan halkoo syvä paradoksien tunnista-

misen tuska. Hän toteaa, että ”elämme peruuttamattomasti monien totuuksien ja arvojärjestelmien maailmassa”.

Päivi Eriksson ja Hanna Lehtimäki kritisoivat strategioiden tekemisen tapoja erityiskohteena kaupunkien strategiat. Edelleenkin valtavirtainen tapa on virkamies- ja asiantuntijajohtoinen, ylhäältä alaspäin tapahtuva yksiaäninen tahdon muodostus. Erilaisten kaupunkilaisten, esimerkiksi lasten ja nuorten osallistumistapoja ja -mahdollisuuksia on vasta viime aikoina alettu miettiä.

Ritva Nätkin rakentaa hyvinvointia äitiyden ja siihen liittyvien palvelujen näkökulmasta. Rationaalisuuteen ja tehokkuuteen pyrkivässä järjestelmässä äiti joutuu useimmiten lääketieteelliseksi kohteeksi. Lääketieteen arvovalta on noussut kyseenalaistamattomaksi instituutioksi äitiyshuollon kehittymisen myötä Suomessa. Hänen mukaansa – ja monien maallikkokokemuksen mukaan – äitejä kohdellaan tieteellis-ammattillisten interventioiden kohteena.

Sinikka Torkkola korostaa kulttuurista lähestymistapaa median ja terveyden välisten suhteiden ymmärtämisessä. Hän toteaa, että terveys ja sairaus ovat kulttuurisia konstruktioita, joita media yhtenä toimijana rakentaa. Hän kehittää mielenkiintoisella tavalla potiluskäsitettä journalismissa. Hän sanoo, että hyvässä journalismissa tulisi osata kyseenalaistaa ja katsoa terveyttä muistakin kuin terveydenhuollon ja lääketieteen auktoriteettien tarjoamista näkökulmista.

Ismo Lumijärven puheenvuoro kohdistuu poliisin toimintaan turvallisuuden edistäjänä. Hyvinvointi- ja turvallisuuspalvelut saavat mielenkiintoisia virityksiä muun muassa asiakaskäsitteen problemaattisuudesta. Lumijärvi analysoi poliisin strategiatyöskentelyä tasapainotetun mittariston avulla. Hän toteaa, että tavoitteiden ja strategioiden määrittäminen ei ole poliisin sisäl-

lä mitenkään mutkatonta. Se on hänen mukaansa tasapainoilua joustavuuden ja pysyvyyden välillä.

Arja Ropo tarkastelee laatu- ja tehokkuusvaatimuksia hyvinvointipalvelujen ristiriitaisessa kentässä. Hän rakentaa turvallisen hyvinvoinnin edellytyksiä kilpailevien arvojen ja pyrkimysten viitekehikon kautta. On tärkeää oppia tunnistamaan dialogikumppanin tavoitteet, perusarvostukset ja laadun ja tehokkuuden kriteerit, jotta pystyy neuvottelemaan toisenlaisen kriteeristön kanssa.

Satu Ranta-Tyrkkö jakaa omia henkilökohtaisia arkielämän kokemuksia monilta Intian matkoiltaan. Kehitysmaanäkökulma avaa vielä erilaisempia ulottuvuuksia ja kriteerejä turvalliselle hyvinvoinnille kuin suomalaiset havainnot. Erojen havaitseminen ja erojen tekeminen luo turvallisuutta. Eri kulttuurit auttavat ymmärtämään, että turvallisuuskin voi olla suhteellista.

Lähteet

- Jallinoja, R. (1994). Arvojen ambivalenssit. Teoksessa J. O Andersson ym. (toim.) Hyvinvointivaltio ristiaallokossa. Arvot ja tosiasiat. Sitra. WSOY. Helsinki.
- Niemelä, P. ja Lahikainen, A. R. (toim.) (2000). Inhimillinen turvallisuus. Vastapaino. Tampere.
- Niemelä, P. (2000). Turvallisuuden käsite ja tarkastelukehikko. Teoksessa Niemelä, P. ja Lahikainen, A. R. (toim.). Inhimillinen turvallisuus. Vastapaino. Tampere. Sivut 21-40.
- Niemelä, P., Kainulainen, S., Laitinen, H., Pääkkönen, J., Rusanen, T., Ryytänen, U., Widgrén, E., Vornanen, R., Väisänen, R. & Ylinen, S. (1997). Suomalainen turvattomuus. Inhimillisen turvattomuuden yleisyys, perusulottuvuudet ja tyypittely – haastattelututkimus 1990-luvun Suomessa. Sosiaali- ja terveys turvan keskusliitto. Helsinki.
- Ropo, A. ja Ranta-Tyrkkö, S. (2001). Human Well-Being, Experience, and Cultural Industry – Developments in Finland. 27th Conference on Social Theory, Politics and the Arts, San Francisco.
- Uusitalo, H. (1994). Pohjoismaisen hyvinvointivaltion arvot ja käytännöt. Teoksessa J. O Andersson ym. (toim.) Hyvinvointivaltio ristiaallokossa. Arvot ja tosiasiat. Sitra. WSOY. Helsinki.